

Nordicom och JMG
Göteborgs universitet

Ku 2024/00415
GU 2024/1274

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande avseende promemorian Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter (Ds 2024:4)

Nordicom samt Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet har bjudits in för att yttra sig över rubricerad promemoria. Yttrandet följer promemorians innehållsstruktur.

2.1 Uppdraget

Enligt direktivet var det utredningens mål att bedöma behovet av ett tidsbegränsat särskilt stöd för tidskrifter vilka bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik. Det tänkta stödets syfte är att skapa förutsättningar hos denna grupp tidskrifter att göra nödvändiga anpassningar för att uppnå en hållbar digital affärsmodell. Promemorian saknar emellertid en tydlig framskrivning av eventuella konsekvenser av ett stöd till den här typen av tidskrifter, hur stödet skulle kunna bidra till att en hållbar digital affärsmodell skapas.

4.1.2 Tidskrifter i Sverige

För att bedöma behovet av nämnda stöd redovisar promemorian övergripande omsättningstal för tidskriftsbranschen hämtade ur en av intresseorganisationen Sveriges Tidskrifters ekonomirapporter. I rapporten uppskattas tidskriftsbranschens omsättning 2022 till cirka 6,8 miljarder kronor, vilket i sin tur var en minskning från 8,3 miljarder 2016. I promemorian pekas också på alltmer digitala medievanor hos allmänheten och en förändrad intäktsstruktur för tidskrifterna som grupp.

I promemorian finns det alltså enbart uppgifter om tidskriftsbranschen på en aggregerad och övergripande nivå. Däremot saknas offentligt tillgängliga och oberoende uppgifter om hur de senaste årens utveckling påverkat den grupp av tidskrifter som är aktuella för det föreslagna stödet, till exempel upplysningar rörande upplagor, räckvidd och ekonomi. Utan ett sådant underlag är det svårt att bedöma om just dessa tidskrifter är i behov av ett tidsbegränsat stöd av föreslagen art och på vilka sätt detta branschsegment har förutsättningar att tillgodogöra sig stödet.

Frånvaron av underlag kan i stora stycken förklaras av att tidskriftsbranschen är ett mindre forskningsområde än exempelvis dagspress och tv samt att tidskrifterna tidigare inte omfattats av den statliga mediepolitiken på samma sätt som dagspressen. Utan detta underlag avstår dock Nordicom och JMG från att bedöma behovet av ett stöd av föreslagen sort.

7.2 Ett nytt digitalt utvecklingsstöd

Syftet med ett eventuellt stöd är att under begränsad tid underlätta anpassningen till digitala förutsättningar. Utöver avsaknaden av underlag som beskrivits ovan skriver promemorian fram en målgrupp för stödet där den digitala närvaron sägs vara utvecklad. Detta bidrar ytterligare till svårigheten att bedöma vilket eller vilka problem som behöver lösas och på vilket sätt de föreslagna åtgärderna bidrar till att lösa problemet.

Vidare är det föreslagna digitala utvecklingsstödet till stora delar tänkt att utgå från det tidigare innovations- och utvecklingsstödet. Detta tidigare stöd syftade 2019–2021 till att stärka mediernas digitala utveckling och anpassning. Enligt promemorian slutade stödet att utlysas då det bland annat inte ansågs vara tillräckligt träffsäkert eller effektivt. Proposition 2022/23:133 konstaterade vidare att det inte fanns ett behov av en särskild stödform för innovation och utveckling. Erfarenheterna från det tidigare stödet talar därför för att den föreslagna förordningens stödskriterier behöver preciseras och målformuleringen skärpas för att det tänkta stödet ska uppnå vad som åsyftas.

Därtill behöver stödets prioritering i förhållande till andra mediestöd klargöras. I promemorian föreslås stödet lämnas i mån av tillgång på medel, vilket riskerar att leda till att stödet prioriteras lågt i förhållande till redan existerande stöd. En låg prioritering innebär troligen att även tillgången till medel kommer att vara låg och att stödets mål inte nås.

7.3 Förutsättningar för stöd

I promemorian sätts tämligen vida ramar för vilka tidskrifter som kan vara aktuella för det föreslagna stödet. Ramarnas vidd kan leda till handläggningen blir mer personal- och kostnadsintensiv än om fler objektiva kriterier sätts upp. Det kan till exempel handla om att höja kraven på anknytning till marknaden samt ökad utgivningsfrekvens eller publicerad mängd redaktionellt material under en förutbestämd tidsrymd. En sådan precisering skulle sannolikt förenkla en operationalisering av den definition som presenteras i förslaget till föreskrifter och effektivisera stödprocessen.

Detta ärende har beretts av Tobias Lindberg, forskare Nordicom, samt beslutats av Jonas Ohlsson, föreståndare Nordicom, och Annika Bergström, professor JMG.